

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ – ΤΡΙΤΗ ΗΛΙΚΙΑ

Κείμενο 1

Πολεμώντας τη μοναξιά της τρίτης ηλικίας

«Για αναρίθμητους ανθρώπους του πλανήτη, η μοναξιά έχει εξελιχθεί σε θλιβερή πραγματικότητα της σύγχρονης ζωής». Τάδε έφη, ακριβώς ένα χρόνο πριν, η 42χρονη Τρέισι Κράουτς, η πρώτη υπουργός Μοναξιάς του Ηνωμένου Βασιλείου, όταν ανέλαβε το καινούργιο πόστο της, με στόχο να καταπολεμήσει την αποξένωση που προκαλούν οι σύγχρονοι ρυθμοί ζωής στην τρίτη ηλικία. Πράγματι, καθώς η επικοινωνία μπαίνει ολοκληρωτικά στο πλαίσιο της ψηφιακής εποχής και ενώ τα χάσματα των γενεών αυξάνονται σημαντικά, οι ηλικιωμένοι του πλανήτη αντιμετωπίζουν δραματικά περισσότερη μοναξιά. Στην Ιαπωνία, το φαινόμενο των μοναχικών θανάτων των ηλικιωμένων είναι τόσο σύνηθες, που απέκτησε πλέον το ξεχωριστό όνομα Kodokushi, ενώ, σύμφωνα με έρευνα του 2010, πάνω από το ένα τρίτο των Αμερικανών πολιτών άνω των 60 αισθάνεται μοναξιά. [..]

Ωστόσο, ανά τον κόσμο, δεκάδες συγκινητικές πρωτοβουλίες απαντούν στην αποξένωση της τρίτης ηλικίας δημιουργώντας νέες συνθήκες για κοινωνική ένταξη και αλληλεπίδραση. Μία από αυτές βρίσκεται στην κεντρική εκθεσιακή αίθουσα του Museo Civico, στη γραφική Βιτσέντζα της Ιταλίας, όπου δύο φορές την εβδομάδα συναντά κανείς μια εντυπωσιακή ξύλινη σκηνή. Επάνω της φιλοξενείται ένα **πρωτόγνωρο** θέαμα: τα απογεύματα δεκάδες άτομα χορεύουν με τον δικό τους ρυθμό. Οι περισσότεροι είναι ηλικιωμένοι ασθενείς που πάσχουν από τη νόσο του Πάρκινσον· ωστόσο, **πλαισιώνονται** από εφήβους, τουρίστες, μετανάστες και ανθρώπους όλων των κοινωνικών στρωμάτων. Καλούνται όλοι μαζί να αντλήσουν έμπνευση από τους μοντέρνους πίνακες με τα έντονα γεωμετρικά σχέδια που κοσμούν την αίθουσα και να μεταφέρουν με την κίνησή τους τη ροή της ενέργειας και της ζωτικότητας που κρύβουν μέσα τους.

Οι ερασιτέχνες χορευτές είναι κομμάτι της πρωτοβουλίας σύγχρονου χορού που ονομάζεται «Dance Well» και βασίζεται στον χορό ως θεραπεία και τεχνική κοινωνικής ενσωμάτωσης για άτομα που πάσχουν από τη γνωστή νόσο. Κάθε Δευτέρα και Παρασκευή, περίπου 70 άτομα περιφέρονται στις αίθουσες του μικρού

μουσείου, ενώ ένας δάσκαλος και χορογράφος τούς καλεί να κινηθούν κατά μήκος των διαδρόμων και να ανταποκριθούν στα καλλιτεχνικά ερεθίσματα με την κίνησή τους. Μερικοί χαράσσουν τα δικά τους χορευτικά μονοπάτια, ενώ κάποιοι δημιουργούν τροχιές που αλληλεπιδρούν με άλλους χορευτές, με αποτέλεσμα τη θεραπευτική φυσική επαφή με άλλους ανθρώπους που σπάνια βιώνουν οι πάσχοντες ηλικιωμένοι.

«Όλα ξεκίνησαν από την ιδέα –που αργότερα **επιβεβαίωσε** και η επιστήμη– πως ο σύγχρονος χορός μπορεί να βοηθήσει τους ανθρώπους που πάσχουν από Πάρκινσον να βελτιώσουν την ποιότητα της ζωής τους», αναφέρει ο Ντανιέλε Βόλπε, διευθυντής θεραπευτικού κέντρου στο Ινστιτούτο Πάρκινσον της Ιταλίας. «Πρέπει να βρούμε νέα μοντέλα θεραπείας και αποκατάστασης πέρα από τις συμβατικές μεθόδους», προσθέτει, ενώ προειδοποιεί πως οι 6,9 εκατομμύρια ασθενείς που πάσχουν από τη νόσο κινδυνεύουν να διπλασιαστούν μέχρι το 2040.

Αμοιβαία επωφελής συγκατοίκηση

Από τη μία, η παγκόσμια επιδημία της μοναξιάς δημιουργεί μία σειρά από ιατρικά και ψυχολογικά προβλήματα στους ηλικιωμένους του πλανήτη. Από την άλλη, νεαροί επαγγελματίες σε δεκάδες πόλεις ανά τον κόσμο δυσκολεύονται να βρουν οικονομικά προσιτή στέγαση, καθώς τα ενοίκια αυξάνονται εκθετικά. Από αυτές τις δύο προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι διαφορετικές γενιές του σήμερα, προκύπτει μια σύγχρονη ευφάνταστη λύση που καλύπτει τις ανάγκες και των δύο. Ο λόγος για το φαινόμενο του homesharing, δηλαδή της συγκατοίκησης νεαρών ενδιαφερόμενων με ιδιοκτήτες κατοικιών τρίτης ηλικίας, με εξαιρετικά χαμηλό ενοίκιο αλλά με επιπλέον αντάλλαγμα τη βοήθειά τους σε διάφορες δουλειές του σπιτιού.

Η έξυπνη πρωτοβουλία του homesharing πρωτοεμφανίστηκε, όπως είναι άλλωστε φυσικό, στις μεγαλουπόλεις του κόσμου, λόγω των τρομακτικά υψηλών ενοικίων αλλά και της ιδιαίτερης απομόνωσης που νιώθουν οι ηλικιωμένοι όταν πλαισιώνονται από τους γρήγορους αστικούς ρυθμούς. Ένα από τα πρώτα προγράμματα ήταν το Novus Homeshare με έδρα στο Λονδίνο, το οποίο λειτουργεί με τη δομή ενός ΜΚΟ και μέχρι σήμερα έχει βοηθήσει πάνω από 500 νέους ανθρώπους να βρουν μια οικονομική στέγη στο σπίτι ενός ηλικιωμένου.

Το πρόγραμμα της πρωτοβουλίας απαιτεί από τους 20χρονους ενοικιαστές να **ξοδεύουν** περίπου 10 ώρες την εβδομάδα συμβάλλοντας στις διάφορες δουλειές του σπιτιού, πληρώνοντας ενοίκια που περιστρέφονται γύρω από τις 200 λίρες – ποσό 80% χαμηλότερο από τον μέσον όρο ενός δωματίου στο Λονδίνο. Μάλιστα, για να βεβαιωθεί πως η συμβίωση δεν θα είναι απλά αρμονική αλλά και αλληλοϋποστηρικτική, η Novus Homeshare λαμβάνει υπόψη της τα ενδιαφέροντα και τα χόμπι νέων και ηλικιωμένων, οδηγώντας σε ιδιαίτερα απολαυστικές και

συναρπαστικές συγκατοικήσεις. Οι πρωτότυπες φιλίες που προκύπτουν έχουν τεράστια **βαρύτητα** για τους ηλικιωμένους των μεγαλουπόλεων – πολλοί από τους οποίους ζούσαν δίχως συντροφικότητα πριν να ανοίξουν τις πόρτες του σπιτιού τους στους νεαρούς ενοικιαστές. [..]

Νίκος Ευσταθίου, Καθημερινή, 08/02/2019

Κείμενο 2

Τράπεζες χρόνου

Το παρακάτω άρθρο της Λίνας Γιάνναρου δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα Καθημερινή στις 30/10/2005.

Δεν έχουν γκισέ, φρουρούς στην είσοδο και χρηματοκιβώτιο. Δεν εξαργυρώνουν επιταγές ούτε χορηγούν δάνεια, το νόμισμα που αναγνωρίζουν υποδιαιρείται μεν σε «λεπτά», αλλά δεν κόβεται σε χαρτονομίσματα. Είναι οι Τράπεζες χρόνου, ένα πρωτοποριακό σύστημα ανταλλαγής υπηρεσιών, που μετράει ήδη σχεδόν μια εικοσαετία ζωής στο εξωτερικό και πρόσφατα έφτασε στη χώρα μας.

Στις Τράπεζες χρόνου, ο χρόνος είναι (το) χρήμα και ο νόμος της προσφοράς και της ζήτησης παίρνει κυριολεκτική σημασία. Σύμφωνα με τους νόμους του ιδιότυπου αυτού τραπεζικού συστήματος, μια ώρα ισούται με μια πιστωτική μονάδα. Έτσι, όποιος «καταθέτει» μια ώρα από το χρόνο του «αγοράζει» αυτόματα μια ώρα από το χρόνο κάποιου άλλου. Παράδειγμα: χρειάζομαι κάποιον να μου κρατήσει τα παιδιά; Θα διαθέσω κι εγώ λίγο από το χρόνο μου για να βοηθήσω κάποιον άλλο. Τι θα μπορούσε να είναι αυτό; Τα πάντα – από το να του μάθω ένα μουσικό όργανο που ξέρω ή μια ξένη γλώσσα, μέχρι να του κάνω παρέα ένα «δύσκολο» βράδυ ή να τον βοηθήσω στην κηπουρική. Η Τράπεζα συντονίζει αυτές τις «συναλλαγές» τηρώντας φυσικά και μια βάση δεδομένων με τις πιστωτικές μονάδες που αναλογούν στα μέλη της.

Η ιδέα είναι απλή: οι άνθρωποι έχουν μια σειρά από δεξιότητες τις οποίες η οικονομία της αγοράς υποτιμά, ακριβώς διότι βρίσκονται σε αφθονία. Ποιος «πουλάει» για παράδειγμα συντροφιά στη γυμναστική ή στη βόλτα στα μαγαζιά; Πόσο μπορεί να «κοστολογηθεί» ένας καλός ακροατής ή κάποιος που θα πάει να ψωνίσει τα φάρμακα που μόλις τέλειωσαν; Ακόμα κι αν κάποιες από τις υπηρεσίες που προσφέρονται μέσω των Τραπεζών Χρόνου διατίθενται και στην ελεύθερη αγορά, όπως για παράδειγμα οι υπηρεσίες που προσφέρει ο περιπατητής σκύλου ή ο προσωπικός γυμναστής, είναι πάρα πολλοί εκείνοι που δεν μπορούν να τις αγοράσουν. Κι αυτοί που δεν έχουν χρήματα, όμως, μπορούν να βρουν λίγο χρόνο...

Σήμερα, περισσότερες από 1.000 Τράπεζες Χρόνου λειτουργούν σε πάνω από 13 χώρες. [...] Στις περισσότερες περιπτώσεις οι Τράπεζες Χρόνου λειτουργούν σε

επίπεδο κοινότητας, έχοντας στόχο να φέρουν τους ανθρώπους που ζουν σε μια γειτονιά πιο κοντά. Συχνά, συμμετοχή δηλώνουν και εταιρείες, οργανώσεις ή κοινωνικοί φορείς. Τα τελευταία χρόνια, επίσης, έχουν ανοίξει και ... παραρτήματα Τραπεζών Χρόνου, με εξειδικευμένο χαρακτήρα, προσφέροντας για παράδειγμα αποκλειστικά υπηρεσίες υγείας ή απευθυνόμενα μόνο σε νέους.

Σύμφωνα πάντως με τα συμπεράσματα έρευνας που πραγματοποίησε το Πανεπιστήμιο East Anglia στις Τράπεζες Χρόνου της Αγγλίας, ο θεσμός έχει κατορθώσει να προσελκύσει ανθρώπους κοινωνικά αποκλεισμένους, όπως ηλικιωμένους, άτομα με ειδικές ανάγκες, ανθρώπους χαμηλού εισοδήματος, μετανάστες, κ.ά. Εκείνους δηλαδή που «κανονικά» δεν συμμετέχουν σε πρωτοβουλίες εθελοντισμού – για την ακρίβεια είναι συνήθως οι αποδέκτες της προσφοράς των εθελοντών. [...] Στις Τράπεζες Χρόνου, επίσης, «συναντώνται» φαινομενικά ετερόκλητες ομάδες πληθυσμού, όπως είναι οι ηλικιωμένοι και οι νέοι.

Έχει βρεθεί ότι η συμμετοχή σε ένα τέτοιο πρόγραμμα βελτιώνει την ποιότητα ζωής του ατόμου μέσω της κοινωνικοποίησής του, ενώ βοηθάει να αντιμετωπίζονται υφέρποντα προβλήματα, όπως είναι ο αλκοολισμός. Φυσικά, δημιουργεί ευκαιρίες για εργασία που διαφορετικά θα ήταν αδύνατο να υπάρξουν.

Κείμενο 3

Τα χέρια, Μιχάλης Γκανάς

Κοιτάζει τα χέρια της. Πώς έγιναν έτσι; Πού βρέθηκαν τόσες φλέβες, τόσες ελιές και σημάδια, τόσες ρυτίδες στα χέρια της;

Εβδομήντα χρόνια τα κουβαλάει μαζί της και ποτέ δεν γύρισε να τα κοιτάξει. Ούτε τότε που ήταν χλωρά, ούτε που μέστωσαν, ούτε που μαράθηκαν, ώσπου ξεράθηκαν.

Κοιτάζει τα χέρια της σαν να τα βλέπει πρώτη φορά. Ξένα της φαίνονται, καθώς κάθονται άνεργα πάνω στη μαύρη ποδιά της, σαν προσφυγάκια. Έτσι της έρχεται να τα χαϊδέψει.

Και τι δεν τράβηξαν αυτά τα χεράκια, στα κρούα και στα λιοπύρια, στη φωτιά, στα νερά, στα χώματα, στα κάτουρα και στα σκατά. Πέντε χρόνια κατάκοιτη η πεθερά της, αλύχτησε ώσπου να της βγει η ψυχή.

Κοιτάζει πάλι τα χέρια της. Τι θα τα κάνει; Να τα κρύψει κάτω από την ποδιά της να μην τα βλέπει, να τα χώσει στην περούκα της διπλανής, που κοιμάται με το κεφάλι γουλί, να τα βάλει στις μάλλινες κάλτσες που της έφερε ο γιος της μόλις του 'πε ότι κρώνει εδώ στο γηροκομείο που την έριξε η μοίρα της; Τόσα χρόνια δεν γύρισε να τα

κοιτάξει και τώρα δεν μπορεί να πάρει τα μάτια της από πάνω τους. Κι όταν δεν τα κοιτάει ή κάνει πως δεν τα κοιτάει, την κοιτάνε αυτά.

Άνεργα χέρια, τι περιμένεις, αφού δεν έχουν δουλειά κάθονται και κοιτάνε. Δεν είναι που κοιτάνε, άσ' τα να κοιτάνε, είναι που κοιτάνε σαν να θέλουνε κάτι. Ξέρει τι θέλουν: να τα χαϊδέψει.

Δεν θα τους κάνει τη χάρη. Ντρέπεται, γριά γυναίκα, να χαϊδεύεται στα καλά καθούμενα.

Τα κοιτάζει κλεφτά και βλέπει μια σκουριά από καφέ στο δεξί. Σηκώνεται και πάει στο μπάνιο, πιάνει το μωσχοσάπουνο και πλένει τα χέρια της. Τα πλένει, τα ξαναπλένει, δεν λέει ν' αφήσει το σαπούνι, της αρέσει έτσι που γλιστρούν απαλά, το ένα μέσα στο άλλο, "κοίτα", λέει, "που μ' έβαλαν να τα χαϊδέψω θέλοντας και μη, τα σκασμένα" και γελάει από μέσα της που δεν την κοιτάνε τώρα όπως πριν, χαμένα μέσα στους αφρούς και τα χάνια, σαν να 'χουν κλείσει τα μάτια, μην τους πάει σαπούνι και τα πάρουν τα δάκρυα.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ Α

Να παρουσιάσετε συνοπτικά τις πρωτοβουλίες που παρουσιάζει το Κείμενο 1 με στόχο την καταπολέμηση της μοναξιάς στην Τρίτη Ηλικία σε 70 -80 λέξεις.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ Β

Β1. α) Ο συντάκτης του Κειμένου 1 παρουσιάζει στην πρώτη παράγραφο του κειμένου αυτούσια τα λόγια της Υπουργού Μοναξιάς του Ηνωμένου Βασιλείου. Γιατί κάνει αυτή την επιλογή; Να απαντήσετε λαμβάνοντας υπόψη τη θέση της παραγράφου στην οποία εντοπίζονται και το πώς συνδέονται με την πρόθεσή του στην παράγραφο αυτή; (Μονάδες 8)

β) Στην 6^η παράγραφο του Κειμένου 1 ο συντάκτης χρησιμοποιεί ένα παράδειγμα στο οποίο ενσωματώνει αριθμητικά δεδομένα. Ποια πρόθεση του συντάκτη εξυπηρετεί η επιλογή αυτή; Να απαντήσετε λαμβάνοντας υπόψη τον τύπο του κειμένου. (Μονάδες 7)

Μονάδες 15

Β2. α) Η πρόθεση του συντάκτη του Κειμένου 2, στη 2^η παράγραφο, είναι να ενημερώσει το αναγνωστικό κοινό σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας των «Τραπεζών Χρόνου». Να παρουσιάσετε τρία στοιχεία με τα οποία επιτυγχάνει αυτόν τον στόχο,

να παραθέσετε τις αντίστοιχες αναφορές μέσα από το κείμενο και να εξηγήσετε τη λειτουργία τους. (Μονάδες 6)

β) Με ποιες εγκλίσεις, σχήματα λόγου, επιλογές στο λεξιλόγιο δηλώνεται η βεβαιότητα του συγγραφέα του Κειμένου 1 στην 1^η παράγραφο; Να παρουσιάσετε ένα παράδειγμα για κάθε περίπτωση μέσα από το κείμενο. (Μονάδες 4)

Μονάδες 10

B3. α) Να σχολιάσετε τον τίτλο του Κειμένου 1 ως προς την επικοινωνιακή αποτελεσματικότητά του. (Μονάδες 5)

β) Να γράψετε δύο τίτλους για το Κείμενο 2, έναν με μεταφορική και έναν με κυριολεκτική χρήση της γλώσσας. (Μονάδες 5)

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Γ

Γιατί η ηλικιωμένη γυναίκα νιώθει ότι τα χέρια της την κοιτάνε, κατά την άποψή σας; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας αξιοποιώντας τρεις διαφορετικούς κειμενικούς δείκτες. Ποια συναισθήματα και ποιες σκέψεις σας δημιουργεί η σύντομη αυτή ιστορία; (150-200 λέξεις)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Δ

Αξιοποιώντας υλικό από τα δύο κείμενα αναφοράς αλλά και τις προσωπικές σας εμπειρίες, να συντάξετε ένα άρθρο για την ιστοσελίδα του σχολείου σας. Στο άρθρο σα αυτό να παρουσιάσετε τα κυριότερα, κατά τη γνώμη σας, προβλήματα που αντιμετωπίζει η τρίτη ηλικία καθώς και τρόπους με τους οποίους η νέα γενιά μπορεί να συμβάλλει σημαντικά στην ανακούφιση των ηλικιωμένων από το αίσθημα της μοναξιάς που την καταβάλλει. (350-400 λέξεις)

Μονάδες 30